

Nallino'nun da eserin neşirleri hakkında bir makalesi bulunmaktadır ("Le varie edizioni e stampe della Ğamharat As'âr al-[°]Arab", *RSO*, 1931-1932, XIII, 334-341).

Daha önce bazı bölümleri çeşitli eserlerin içinde neşredilen *Cemheretü eş'âri'l-[°]Arab* (Sezgin, II, 57; *Cemhere* [nşr. M. Ali el-Hâşimî], I, 81) ilk defa Saîd Anton Ammûn tarafından müstakil olarak yayımlanmıştır (Bulak 1308/1890). Diğer başlıca neşirleri şunlardır: Kahire 1331, 1345; Beyrut 1383/1963; I-II, Kahire 1387/1967 (nşr. Ali Muhammed el-Bicâvî); Dimaşk 1398/1978; I-II, Dimaşk 1406/1986 (nşr. Muhammed Ali el-Hâşimî); Beyrut 1406/1986 (nşr. Ali Fâûr). Ahmed Hat-tâb 1383 Beyrut ve 1387 Kahire neşirlerini inceleyerek aralarındaki farkları "Cemheretü eş'âri'l-[°]Arab beyne tab'ateyn" adlı makalesinde göstermiştir (bk. bibl.).

BİBLİYOGRAFYA :

Ebû Zeyd el-Kureşî, *Cemheretü eş'âri'l-[°]Arab* (nşr. Ali Fâûr), Beyrut 1406/1986, nâşirin girişi, s. 5-11; a.e. (nşr. Muhammed Ali el-Hâşimî), Dimaşk 1986, I-II; Süyûtî, *el-Müzhîr*, II, 480; Abdülkâdir el-Bağdâdî, *Hiżânetü'l-[°]edeb* (Bulak), I, 10, 61; Mehmed Fehmî, *Târîh-i Edebiyyât-ı Arabiyye*, İstanbul 1332, s. 301-304, 561-563; Serkîs, *Mu[°]cem*, I, 313; Brockelmann, *GAL*, I, 19; Blachère, *Târîhu'l-[°]edeb*, s. 169-182; C. Zeydan, *Âdâb*, II, 72, 415; Sezgin, *GAS*, II, 56-57; Abdülvehhâb es-Sâbûnî, *Şu[°]arâ[°] ve devâvîn*, Beyrut 1978, s. 210-212; Ömer Ferruh, *Târîhu'l-[°]edeb*, II, 300-302; Ma[°]a'l-Mektebe, s. 261-263; T. Nöldeke, "Einige Bemerkungen über das Werk Ğamharat as'âr al-[°]Arab", *ZDMG*, XLIX (1895), s. 290-293; Mustafa Cevâd, "Mü[°]ellifli Cemhereti eş'âri'l-[°]Arab", *MMİlr.*, VII (1960), s. 175-196; Ahmed Hattâb, "Cemheretü eş'âri'l-[°]Arab beyne tab'ateyn li-Ebî Zeyd el-Kureşî", *MMMA* (Küveyt), XXVIII/2 (1984), s. 653-670; Ch. Pellat, "Abû Zayd al-Kurashî", *El² Suppl.* (İng.), s. 38-39.

M. SADİ ÇÖĞENLİ

CEMİL

(bk. CEMÂL).

CEMİL

(جميل)

Ebû Amr Cemil b. Abdillâh
b. Ma'mer el-Uzri
(ö. 82/701)

Yazdığı aşk şiirleriyle
meşhur olan Arap şairi.

Hicaz'da Vâdilkurâ'da doğdu. Hayatına dair fazla bilgi yoktur. Amcasının kızı Büseyne hakkında söylediği aşk şiirleriyle şöhret kazandığı için ona nisbetle Cemilü Büseyne diye tanınmıştır.

Cemil, Büseyne'ye küçük yaşta âşık oldu, büyüdüğüde de onunla evlenmek istedi. Ancak Büseyne'nin ailesi, daha önce kızları hakkında gazel söyleyerek -o zamanki Arap âdetine göre- aileyi küçük düşürdüğü için kızlarının Cemil'le evlenmesine karşı çıktı ve Büseyne'yi yine aynı kabileden olan Nübeyh b. Esved adında biriyle evlendirdi. Fakat Cemil'in Büseyne hakkında gazel söylemeye ve onunla gizli gizli buluşmaya devam etmesi üzerine ailesi Cemil'i Medine Valisi Mervân b. Hakem'e şikâyet etti, o da bu işi Vâdilkurâ Valisi Decâce b. Rib'tye havale etti. Decâce Cemil'i ölümle tehdit edince Cemil dayıları olan Cüzâm kabilesinin bulunduğu Yemen'e kaçtı. Ancak Büseyne'nin ailesinin hayvanlarına otlak aramak için Suriye'ye göç ettiğini duyunca peşlerinden Suriye'ye gitti, oradan tekrar Vâdilkurâ'ya döndü. Burada da Büseyne ile buluşmaya devam edince Decâce b. Rib't öldürülmesine izin verdi. Bunun üzerine Cemil Mısır Valisi Abdülazîz b. Mervân'ın yanına giderek onun hakkında kasideler söyledi. Burada kendisine bir ev verildi, fakat kısa bir süre sonra öldü.

Cemil'in hepsi de Büseyne ile ilgili olan şiirleri, Arap şiirinin İran şiirinin etkisine girmeden önceki en güzel ve en içli örneklerinden sayılır. Bu konuda Ömer b. Ebû Rebîa'dan sonra bütün çağdaşlarından daha başarılı kabul edilir. Aynı zamanda Hüdb b. Haşrem'in şiirlerini daha sonraki nesillere nakleden Cemil, Büseyne'ye âşık olmadan önce ve sonra söylediği şiirlerindeki muhayyile gücü, ifade sadeliği ve samimi duyguları sayesinde platonik aşkı terennüm eden Arap şairleri arasında en çok şöhrete kavuşanlardan biri olmuştur. Şiirlerinin bestelenip terennüm edilmesi de bu özellikleri sebebiyledir. Cemil'in şiirleri şair Küseyyir tarafından nakledilmiştir. Bunlarda medih, hiciv ve fahr konuları bulunmakla beraber onu şöhrete kavuşturan şiirleri, sevgiliyle arasındaki aşkı platonik anlamda işleyen gazelleridir.

Kaynaklarda daha önce derlenmiş veya günümüze kadar gelmiş bir divanından söz edilmemekle beraber Beşîr Yemût (Beyrut 1934), F. Gabrieli (Roma 1938-1940), Hüseyin Nassâr (Kahire 1958), Butrus el-Bustânî (Beyrut 1966) ve Mehdi Muhammed Nâsirüddin (Beyrut 1987) gibi bazı araştırmacılar antoloji ve biyografik kitaplarındaki dağınık şiirlerini bir araya getirerek *Dîvânü Cemil* adıyla yayımlamışlardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Cumahi, *Fuĥâlü's-şu[°]arâ[°]*, II, 669-675; İbn Kuteybe, *eş-Şi[°]r ve's-şu[°]arâ[°]*, I, 434-444; Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, *el-Eġânî*, VIII, 90-154; İbn Asâkir, *Târîhu Dimaşk*, VIII, 8-23; İbn Hallikân, *Vefeyât*, I, 366-371, 436-439, 480-482; Abdülkâdir el-Bağdâdî, *Hiżânetü'l-[°]edeb*, I, 396, 398; Brockelmann, *GAL*, I, 48; *Suppl.*, I, 78-79; Blachère, *Târîhu'l-[°]edeb*, s. 776-781; Kehhâle, *A[°]lâmü'n-nisâ[°]*, I, 110-118; Sezgin, *GAS*, II, 406-407; Abdülvehhâb es-Sâbûnî, *Şu[°]arâ[°] ve devâvîn*, Beyrut 1978, s. 94-95; Butrus el-Bustânî, *Üdebâ[°]ü'l-[°]Arab*, Beyrut 1979, I, 286-292; Ömer Ferruh, *Târîhu'l-[°]edeb*, I, 478-482; C. Zeydan, *Âdâb*, s. 279-281; Ziriklî, *el-A[°]lâm* (Fet-hullah), II, 138; Hannâ el-Fâhürî, *el-Müceç fi'l-[°]edeb*, I, 471-478; a.mlf., *Târîhu'l-[°]edeb*, I, 471-478; (el-Matbaatü'l-Bülisiyye), s. 248-250; Akkâd, *Cemil Büseyne*, Kahire, ts.; Sevki Dayf, *Târîhu'l-[°]edeb*, II, 367-369; A. Schaade, "Cemil", *IA*, III, 88-89; F. Gabrieli "Djamil", *El²* (İng.), II, 427-428.

ALI ŞAKİR ERGİN

CEMİL el-AZM

(جميل العظم)

Cemil b. Mustafâ el-Azm
(1873-1933)

Suriyeli edip, şair ve gazeteci.

İstanbul'da doğdu. Ailesi aslen Konyalıdır. IV. Murad zamanında (1623-1640) Suriye'ye yerleşen ailenin bilinen ilk atası Kemik (Azm) Hüseyin'e nisbetle bu aileye mensup olanlar "el-Azm" lakabını kullanmışlardır (bk. AZMZÂDELER). Beş yaşında iken babasını kaybetti. Bunun üzerine ailesiyle birlikte Şam'a taşındı ve orada okudu. Arapça'nın yanı sıra Türkçe ve Farsça öğrendi. Şam, Adana, İstanbul ve Beyrut'ta çeşitli resmî görevlerde bulundu. 1912'de aylık *el-Beşâ[°]ir* dergisini çıkardı. Dergi on bir sayı devam etmiştir. İstanbul'da yayımlanan *el-Ma[°]lûmâtü'l-[°]Arabiyye* adlı gazetenin bir süre nâşirliğini yaptı. *el-Mecmau'l-ilmiyü'l-Arabî bi-Dimaşk*'a üye seçildi. Çeşitli dergi ve gazetelerde makale ve şiirler yazdı. 15 Kasım 1933'te Şam'da

Cemil
el-Azm